

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1897. Andra Kammaren. N:o 18.

Tisdagen den 23 mars.

Kl. 1/2 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokoll för den 16 i denna månad.

§ 2.

Till kammaren hade inkommit följande sjukbetyg, som upplästes:

Att ledamoten af Riksdagens Andra Kammare herr pastor L. Dahlstedt är af sjukdom (influenza) tills vidare hindrad att bevista Riksdagens sammanträden, intygas.

Stockholm den 19 mars 1897.

J. W. Warfvinge,
Med. Dr.

§ 3.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kongl. Maj:ts proposition angående byte af mark mellan kronan och Vesterviks stad.

§ 4.

Efter föredragning vidare af herr *C. Wallis'* m. fl. motion, n:o 168, beslöt kammaren öfverlemna densamma till kammarens tillfälliga utskott n:o 3.

§ 5.

Föredrogs och bordlades för andra gången bevillningsutskottets betänkande n:o 9.

Andra Kammarens Prot. 1897. N:o 18.

§ 6.

Herr *John Olsson* aflemnade en af honom jemte herr *J. A. Fjällbäck* undertecknad motion, n:o 169, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till ny förordning angående bevilning af fast egendom samt af inkomst.

Denna motion bordlades.

§ 7.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades:

herr *J. Nilsson* i Sorröd under 14 dagar fr. o. m. den 29 dennes,
och » friherre *G. Peyron* » 8 » » » 27 »

§ 8.

Ordet lemnades härefter till

Angående
sättet för verk-
ställande af
arbetsstati-
stiska under-
sökningar.
(Forts.

Herr *A. Hedin*, som yttrade: Herr talman! Med hänsyn till den stora vigten af att erhålla en så vidt möjligt tillfredsställande arbetsstatistik anhöll 1893 års Riksdag i skrifvelse till Kongl. Maj:t af den 2 maj om utredning rörande lämpligaste sättet för samlande, bearbetande och publicerande genom statens försorg af en svensk arbetsstatistik samt om framläggande för Riksdagen af de förslag, som med anledning häraf kunde synas vara påkallade.

För den utredning, som Riksdagen sålunda begärde, saknades ingalunda ledtråd; och icke heller saknades förebilder för de förslag, om hvilka Riksdagen anhöll. Redan så långt tillbaka som 1869 trädde i Massachusetts den första och — det kan fortfarande sägas — en af de förnämsta arbetsstatistiska byråerna i verksamhet. År 1892 funnos arbetsstatistiska byråer i icke mindre än 27 af den Nordamerikanska unionens dåvarande 44 stater, oberäknad naturligtvis den mönster-institution, som kongressen upprättat för hela unionen genom en lag af 1884, och hvilken sedermera genom en ny lag af 1888 blifvit förvandlad till ett sjelfständigt regeringsdepartement, Department of Labor, — dock med den skilnad från de öfriga regeringsdepartementen, att dess chef icke sitter i presidentens kabinett. Detta den Nordamerikanska unionens Department of Labor hade förra året en budget på 172,000 dollars.

På europeisk mark hade vi icke heller så få föredömen, då Riksdagen år 1893 aflät sin skrifvelse till Kongl. Maj:t. I England har redan sedan 1886 existerat en arbetsstatistisk byrå inom Board of Trade, hvilken år 1893 blifvit väsentligen ombildad och utvidgad; år 1887 trädde i Schweiz arbetare-sekretariatet i verksamhet; 1891 började den franska arbetsbyrån, Office du travail, att fungera

samtidigt med högre arbetsrådet, Conseil supérieur du travail; år 1892 inrättades i Tyskland en kommission för arbetarestatistik, hvilken förbereder och utför undersökningar under det att sjelfva bearbetandet och publicerandet sker genom statistiska byrån. År 1894 upprättades i Belgien en arbetsstatistisk byrå, Office du travail, hvilken nu sorterar under det år 1895 upprättade ministeriet för industri och arbete, ett regeringsdepartement, hvars chef sitter i belgiska regeringen. Belgien tillkommer sålunda äran att först bland alla stater hafva upprättat ett arbetsministerium. Der hafva omsider Louis Blancs ideer från år 1848 kommit till heders. I Österrike förelåg år 1895 förslag om en dylik institution; och jag tror, att detta blifvit antaget samt denna institution satt i verket, ehuru jag icke bestämdt vet det. I Norge har den statistiska byrån utgifvit åtminstone ett par band mycket intressanta socialstatistiska undersökningar. Förebilder saknas sålunda i sjelfva verket icke.

Emellertid — det förslag, som Kongl. Maj:t framlade för 1896 års Riksdag med anledning af 1893 års Riksdags skrifvelse, blef — såsom kammaren erinrar sig — af Riksdagen förkastadt. Riksdagen fann i likhet med statsutskottet planen vara alltför vidtomfattande och sväfvande för att ett första försök till arbetsstatistik derpå borde grundas; och man kan tryggt säga, att detta omdöme i sjelfva verket var mycket fogligt och beskedligt. Efter min tanke fann Riksdagen — i statsutskottets spår — en under dåvarande förhållanden, eller »efter omständigheterna» — som man säger — ganska lämplig utväg ur det menföre, dit dåvarande chefen för civildepartementet hade bragt frågan, i det Riksdagen stälde 10,000 kronor till Kongl. Maj:ts förfogande för arbetsstatistiska undersökningar efter en till dess stora drag af Riksdagen i skrifvelsen om sjetta hufvudtiteln antydd plan. Sedermera har — som bekant — Riksdagen i år redan i enlighet med Kongl. Maj:ts förslag för nästa år beviljat ytterligare 10,000 kronor för fortsättandet af dessa undersökningar. De undersökningar, till hvilka förlidet år beviljades anslag, hafva nu börjat; och det är om dem jag vill säga några ord för att meddela kammaren, huru penningar användas här i landet, penningar, som begärts för ett nyttigt ändamål, men som användas till något annat, som ej kan kallas nyttigt.

I framställningen till innevarande års Riksdag om beviljande för år 1898 af 10,000 kronor för arbetsstatistiska undersökningar heter det: »I hvarje fall lärer den erfarenhet, som kan vinnas genom denna undersökning, ej vara tillräcklig att erhålla en säker grund för bedömande af det sätt, på hvilket de arbetsstatistiska undersökningarne för framtiden böra i vårt land organiseras.» Ja, det är alldeles säkert, att om den nu pågående undersökningen, med användande af de 10,000 kronor, som beviljats förlidet år, skall fortsättas som den börjat, man icke kommer att af dem erhålla någon upplysning om huru sådana undersökningar böra organiseras. Man kan endast af densamma få upplysning om ett sätt, hvarpå de icke böra organiseras

*Angående
sättet för verk-
ställande af
arbetsstati-
stiska under-
sökningar.*

(Forts.)

Angående
sättet för verk-
ställande af
arbetsstati-
stiska under-
sökningar.

(Forts.)

Men det hjälper icke mycket, eftersom det okloka och dumma och origtiga kan vara till icke blott på ett sätt utan på tusende, ja på oräkneliga sätt. Och för öfrigt — för att få kännedom om *detta* sätt bland de många, hvarpå dessa undersökningar *icke* bort organiseras — därför behöfde man icke använda 10,000 kronor; det säger sunda förnuftet hvar och en, utom förmodligen några af dem, som hafva att göra med dessa undersökningar.

Det kan ju se ganska storartadt ut, herr talman, att vi här hafva ett frågeformulär A) att besvaras af arbetsgifvare, ett frågeformulär B), likaledes att besvaras af arbetsgifvare, och ett frågeformulär C) att besvaras af arbetare. Detta torde ju möjligen kunna i någon mån vara egnadt att imponera; — men imponerande blir denna pappersmassa väl blott vid eldsljus och för svaga ögon. Ty om man ser närmare efter, förvånas man öfver det sätt, hvarpå undersökningen blifvit planlagd. Jag skall nämna ett exempel, men jag skyndar för öfrigt att komma till mitt egentliga ämne. Här är frågeformuläret A) att besvaras af arbetsgifvare. Der förekommer under n:o 18 en fråga om arbetslokalen, hvilken fråga sedermera är närmare specificerad under a) b) c) d) e) f) g) och h), och jag vet verkligen ej hvarför icke h) i sin ordning är specificerad med underbrukernas α , β , γ o. s. v.

Någon fråga om *arbetslokalens beskaffenhet* har man deremot *icke* ansett lämpligt att låta arbetarne få besvara! Det faller mig nu in, huru jag i en motion för ett par år sedan beskref efter naturen en bagerilokal, belägen på Kungsholmen här i Stockholm, och huru bageriegaren fick fram en ledamot af denna kammare, som tilllät sig att påstå, att hvad jag uppgifvit vore lögn. Jag har sedan med sundhetsinspektörens officiella intyg styrkt, att naturligtvis allt, hvad jag sagt, var riktigt, och att mycket mera och ytterligare ofördelaktigt om denna lokal kunde sägas. Men jag har icke sport, att den, som då beskyldde mig för osanning, af detta intyg funnit sig föranlåten att återkalla sin beskyllning eller bedja om ursäkt. Detta i förbigående. Men herr talmannen behagade finna, att, när en sådan fråga som den om arbetslokalens beskaffenhet öfverlemnas till blott arbetsgifvarens besvarande, under det att man icke frågar arbetarne derom, det finnes skäl att tvifla antingen på deras klokhet, som gjort upp dessa frågeformulär, eller på deras opartiskhet — hvilket visserligen är två alldeles skilda saker, det medgifves. Men utom att anmärkningar kunna göras — jag vill icke gå in i detalj — i afseende på dessa formulär, emedan vi då skulle få hålla på för länge, torde det medgifvas, att — planen må vara hurudan den vill, den må vara mycket bra uppgjord eller icke — hufvudsaken dock beror på det sätt, på hvilket planen verkställes. Deraf beror, huru tillförlitligt och värdefullt resultatet kan blifva; och derom skall jag be att få lemna några meddelanden, hvilka gälla de nyligen förrättade undersökningarne i tvenne större bagerier här i hufvudstaden.

Jag nämnde, att frågeformuläret C) bär påskriften: att besvaras af arbetare. Kammarrens ledamöter torde då föreställa sig, att således dessa formulär delas ut till arbetarne, som sedan i fred och ro få öfverväga svaren och sjelfva skriva in dem på formulären samt underteckna dessa. Nej, så går det icke till. I de 2 fall, jag talar om — jag har icke hunnit undersöka mer än dessa — har det gått till på följande sätt. Undersökningsförrättaren infinder sig på ett bageri; han träder in till arbetsgifvaren, med hvilken han förmodligen på förhand kommit öfverens om tiden, tager plats på ena sidan om pulpeten och arbetsgifvaren på den andra sidan, hvar på arbetarne inkallas en och en för att på arbetsgifvarens kontor, i arbetsgifvarens närvaro, under arbetsgifvarens uppsigt och kontroll besvara — kammarrens ledamöter torde föreställa sig: alla de frågor, som finnas här i formuläret upptagna till ett antal af 21, af hvilka somliga hafva underafdelningar från a) till h). Kammarrens ledamöter torde föreställa sig, säger jag, att arbetarne åtminstone blifva tillfrågade om alla dessa. Men så sker icke. De tillfrågas endast om *en del* af dessa punkter, om hvilka undersökningsförrättaren finner lämpligt att fråga dem, och detta eger rum i arbetsgifvarens närvaro och under det att denne — hvilket naturligtvis synnerligen lätt inträffar med de yngre arbetarne, som äro försagda under all denna uppsigt — griper in och svarar i deras ställe, afbryter förhöret, korrigerar arbetarnes uppgifter o. s. v. Vidare kan det hända, att det går så till, att man hoppar öfver — vi hade nu här 21 hufvudfrågor — frågorna 5, 7, 8, 9, 12 — jag vet icke, om det skett med alla arbetare; men de, som talat om saken för mig, hafva uppgifvit det — delvis 13, vidare 14, 15, delvis 16 och 17. — Der kommer jag till en mycket intressant fråga, som lyder: »Helsotillstånd (godt, temligen godt, klent, mycket dåligt)? Känd kronisk sjukdom? Lider eller lidit af yrkessjukdom (t. ex. bagarskabb)? När?» Härom blef en bageriarbetare i bagarmästarens närvaro tillfrågad på följande sätt: Är Ni nu sjuk? hvar på arbetaren svarade: nej. Här frågades icke något om yrkessjukdomen — denna bagarskabb, som man också sökt förneka och förvandla till en myt, men beträffande hvilken jag i min motion förra året framlade officiella intyg. Den sjukdomen tyckes vara lika ömtålig för undersökningsförrättaren som för bageriidkarne. Den arbetare, som jag nyss talade om, svarade, som sagdt, att han *nu* vore frisk, och han visste icke, att någon annan fått afgifva något annat svar, churu det dock förhöll sig så, att vid detta bageri, der arbetarnes antal är 19, tre arbetare sedan nyåret varit vårdade å sjukhus för bagareskabb och en i december månad. Detta förbigicks alldeles. Vidare förekommer under frågan 17, såsom ett tilllägg till frågan: »Vårdats på sjukhus för yrkessjukdom (vilken, när)?» äfven den frågan: »Hvem betalade?» Derom tillspordes en arbetare, men han afbröts af arbetsgifvaren med den anmärkningen: »Han har ju icke varit sjuk». Dermed var den saken klar. I afseende på en annan arbetare, som varit sjuk, förklarades: »Han har

*Angående
sättet för verk-
ställande af
arbetsstatisti-
ska under-
sökningar.
(Forts.)*

Angående
sättet för verk-
ställande af
arbetsstati-
stiska under-
sökningar.
(Forts.)

vårdats på sjukhus», viljandes den, som gjorde afbrottet, hos undersökningsförrättaren insinuera, att det varit arbetsgifvaren, som betalat vården, under det att den sjuke fått kostnadsfri vård på ett af kommunens sjukhus.

Vid undersökningen i ett annat bageri tillgick det så, att en arbetare — han har suttit hos mig och redogjort för hela undersökningen — icke tillspordes om frågan 5, blott delvis om frågan 6, icke om frågan 7, delvis om frågan 8, icke om frågorna 9, 11, 12, 15, 18 och 21. Bland de frågor, som han således icke tillspordes om, förekommer nu n:o 9, som lyder (med frågetecken i satsens slut): Öfvertid vissa årstider eller högtider 1896 (hvilka och huru många timmar pr dygn)? Om den frågan framställdes icke något spörsmål till den inkallade arbetare, som för mig redogjort för förhörets förlopp; och detta ehuru denne arbetare sjelf tog initiativet och försökte tala om, huru det stod till med öfverarbetet under fastan; hvarmed förhöll sig år 1896 så, att den 17 februari arbetet började kl. 4 förmiddagen och fortgick till den 18 februari kl. 9 f. m. med blott 2 timmars afbrott, samt år 1897, att arbetet började den 15 mars kl. 4 förmiddagen och räckte till kl. 9 förmiddagen den 16 mars med 3 timmars uppehåll. Arbetaren försökte, som sagdt, att få upplysa om detta, men det afklipptes, ehuru vi här hafva denna fråga, n:o 9, i formuläret.

Så går den undersökningen till. Jag skulle för öfrigt kunna tala om, huru undersökningsförrättaren icke kommer som en tjuf om natten öfver bagerierna för att se, huru der ser ut i hvardagslag, utan vederbörande underrättas derom på förhand, så att de blifva i tillfälle att gifva order om någonting, som kanske icke i långa tider egt rum, nemligen påläggande af rena sängkläder och vidtagande af annan hyfsning, anskaffande af tvättställ — man uppgaf till och med för mig, huru mycket penningar det kostat att skaffa detta, tills undersökningsförrättaren skulle komma — o. s. v. Med ett ord och för att nu icke gå längre i detalj om detta, som jag emellertid är fullt besluten att fullfölja, tills rättelse sker, eger jag rätt att säga, att, när man anställer en arbetsstatistisk undersökning på det sätt, som den undersökningsförrättare, om hvilken jag nu talar, gjort beträffande tvenne icke så små bagerier i hufvudstaden, man verkligen bedrifver *skamlös humbug*.

Jag har icke ansett det vara riktigt, att, då denna undersökning blifvit af Kongl. Maj:t stäld under kommerskollegii ledning, rigta en interpellation till herr statsrådet och chefen för civildepartementet, som naturligtvis är fullkomligt ursäktad — om jag ens skall använda det uttrycket — om han icke kan känna till sådant som detta. Men jag har underrättat herr statsrådet och chefen för civildepartementet om den framställning jag i dag tänkte göra, och jag ser med glädje, att han täckts komma här tillstädes. Jag vågar uttala den förmodan, att han icke skall dröja ett ögonblick att föranstalta nödiga åtgärder

för att göra slut på ett missbruk, hvilket — jag upprepar det ännu en gång — är rent af skamligt.

*Angående
sättet för verk-
ställande af
arbetsstati-
stiska under-
sökningar.
(Forts.)*

Chefen för civildepartementet herr statsrådet von Krusenstjerna: Den siste ärade talaren grundade ju sitt omdöme om det sätt, hvarpå de arbetsstatistiska undersökningarna pågå, endast på uttalanden, som, efter hvad han sade, lemnats till honom af arbetare, hvilka tillfrågats vid två undersökningstillfällen. Jag har nu ej ringaste anledning att betvifla, att icke arbetarne, när de till talaren gjort uttalandena, varit öfvertygade om deras rättighet. Men, här som alltid, gäller väl regeln: audiatur et altera pars, och det kan ju tänkas, att, om den, som ledt undersökningarna, också blifvit tillfrågad, uppfattningen af dessa undersökningars gång kanske kommit att blifva något annorlunda.

Hvad nu angår dessa undersökningar, torde det tillåtas mig, då frågan nu blifvit väckt på tal och herr Hedin fått yttra sig, att äfven sjelf få yttra något derom. Det är ju, som herr Hedin anført, så, att förra Riksdagen anvisade 10,000 kronor för försök med arbetsstatistiska undersökningar. Derpå uppgjordes af kommerskollegium en plan, huru dessa undersökningar skulle bedrivas. I enlighet med Riksdagens uttalade önskan granskades sedermera denna plan af särskilde sakkunnige personer, som tillkallades af chefen för civildepartementet med Kongl. Maj:ts medgifvande. Desse sakkunnige voro två statistici ex professo, af hvilka vi hafva en som ledamot af denna kammare, och den tredje den ursprunglige motionären i frågan. Med anledning af desse sakkunniges uttalade meningar och i hufvudsak i öfverensstämmelse med hvad de påyrkat, faststälde Kongl. Maj:t der- efter i slutet af förra året plan för de arbetsstatistiska undersökningarna, hvilka till en början skulle omfatta endast bageriyrket. Undersökningarna förestås af en undersökningsledare, hvilken tillsatts af kommerskollegium. Kommerskollegium utsåg dertill, sedan detsamma först vändt sig till en af de sakkunnige, till den ursprunglige motionären, hvilken dock ansåg sig förhindrad att mottaga uppdraget, en i statistiska undersökningar väl förfaren person, hvilken särskildt under en lång följd af år, under åtskilliga år åtminstone, verkställt dylika undersökningar för den Lorénska stiftelsen. Vidare skall sjelfva primärundersökningen, anskaffandet af primäruppgifterna, försiggå genom dels specialagenter, anstälde i landsorten, dels, så vidt ske kan, genom undersökningsledaren sjelf, hvilket dock naturligtvis endast kan ske i ringare mån, då hans tid är upptagen af sjelfva ledningen, dels ock af reseagenter. När nu kommerskollegium fått denna Kongl. Maj:ts föreskrift angående planen för undersökningarna, var det första man hade att företaga sig att uppgöra formulär för undersökningarna. Detta var naturligtvis en synnerligen vigtig sak; ty det är ju på formulären, på de framställda frågornas beskaffenhet, som hela undersökningens resultat hänger. Vid uppgörande af förslag till dessa formulär hördes i samråd såväl arbetsgifvare som arbetare, och äfven

*Angående
sättet för verk-
ställande af
arbetsstati-
stiska under-
sökningar.
(Forts.)*

i detta fall följdes en af de sakkunnige gifven antydan. Fastställandet skedde i början af februari, och derpå skulle undersökningarna börja. Men på samma gång och i anledning af hvad Kongl. Maj:t i beslutet angående plans fastställande föreskrifvit, vände sig kommerskollegium också till samtliga helsovårdsnämnder i riket och anhöll om deras medverkan. De skulle medverka på två sätt, dels verkställa den rent hygieniska delen af undersökningarna, dels afgifva förslag till specialagenter. I följd deraf hafva undersökningarna i orterna ännu knappt kommit i gång; ty, såvidt jag vet, är det endast från ett fåtal nämnder, som förslag till agenter inkommit. Från de andra har intet ännu afhörts. Här i Stockholm började undersökningar i midten af februari. De hafva verkställts dels af undersökningsledaren, den af mig förut omnämnde, af kommerskollegium tillsatte, dels äfven, då han varit hindrad att verkställa alla, af två specialagenter. Det är antagligen någon af dessa — jag vet ej hvilken — som verkställt de båda undersökningar, om hvilka herr Hedin nämde. Om dessa specialagenter känner jag ej annat, än att en af dem är ett fruntimmer, som sjelf förut varit arbetare och som för Lorénska stiftelsen också verkställt mycket vidlyftiga undersökningar angående qvinnans användande i arbete och angående tändsticksfabriker och biträdt i Norrköping vid de undersökningar, som doktor Key-Åberg anställt rörande textilindustrien. Efter hvad jag erfarit för en tid sedan, har hon öfverallt erhållit godt vitsord för det sätt, hvarpå hon bedrifvit dessa undersökningar. De undersökningar, som egt rum i Stockholm, hålla nu, som jag tror, på att afslutas. De hafva der anställts på cirka 120 à 140 ställen, af undersökningsledaren sjelf på 20 à 30 och på de öfriga af de båda specialagenterna. Sedermera komma undersökningarna att fortsättas i landsorten. Nu är det alldeles tydligt, att, så pass spända som i vissa afseenden förhållandena äro inom detta yrke mellan arbetsgifvare och arbetare, det skall råda olika uppfattningar dem emellan både angående frågors lämplighet och angående det sätt, hvarpå svaren skola tolkas. Jag har att åberopa undersökarens erfarenhet i det fallet; ty, efter hvad mig blifvit sagdt, hafva i vissa mera delikata frågor, t. ex. om matens beskaffenhet, om logiets beskaffenhet och dylikt och framför allt om arbetstid och raster, svaren utfallit så pass olika från de båda hållen, att undersökningsförrättarne icke kunnat sammanställa dem utan stannat vid, att de komme att meddela svar från båda hållen, då de trots cross-examination icke lyckats uppnå enighet i nyssnämnda afseenden.

Med anledning af hvad herr Hedin yttrade, vill jag nu också uttala, att det synes mig vara väl tidigt, då det är så många arbetsställen, som utgöra föremål för undersökning — en del hafva redan undersökts, de öfriga skola framdeles undersökas — att det är, säger jag, för tidigt att på grund af det sätt, hvarpå undersökningarna bedrifvits vid endast ett par arbetsställen, vilja draga någon allmän konklusion för hela sakens framtid.

Här har erinrats beträffande arbetslokalerna, att frågorna om dem icke voro tillräckliga, och att icke arbetarne hördes derom. Det har också erinrats, att arbetarne ej hördes rörande yrkessjukdomar. Om jag ej misstager mig alltför mycket, äro på formulären upptagna äfven frågor angående yrkessjukdomar. Emellertid är meningen, att såväl härom som angående arbetslokaler och bostadslokaler helsovårdsnämnderna skola förrätta undersökningen, i ty att dessa anses vara i det fallet mest kompetenta. Jag har sett formulären, och der står, vill jag minnas, uttrycklig hänvisning, att afsigten är, att helsovårdsnämnderna skola derom yttra sig. Och jag vet, att här i Stockholm undersökningarna ännu ej äro afslutade i det afseendet, därför att helsovårdsnämnden ännu ej hunnit verkställa några undersökningar. Jag upprepar det ännu en gång: det synes mig vara för mycket att af två fall döma om det hela.

*Angående
sättet för verk-
ställande af
arbetsstati-
stiska under-
sökningar.
(Forts.)*

Herr A. Hedin: Nej, det är icke för mycket, icke för tidigt; detta borde hafva kommit fram och skulle hafva kommit fram långt förr, i fall jag fått veta dessa detaljer tidigare än i går och i förgår. Det är verkligen hög tid, att man försöker sätta hinder i vägen för fullföljandet af den humbug, som man börjat med här i Stockholm. Ty då detta kunnat ske på hvad jag skulle kunna vara frestad kalla det färska trädet, så måste man frukta för hvad som skall komma att ske på det torra. Här finnas flera ögon och en större publicitet, som vaka, öfver att ofogen icke kunna ske alltför lätt. Men hvad skall icke kunna ske i en aflägsen liten landsortsstad, om något sådant får fortgå här. Nej, det är ett misstag, herr civilminister, att det skulle vara för tidigt eller origtigt att draga några slutsatser af två fall, då här är fråga om två bagerier, det ena med nitton och det andra med tjugo arbetare, der det skett så skamliga gerningar, som dem jag nu påpekat. Är det för tidigt att åtala detta? Hvad i herrans namn vill det säga? Jag vill berigtiga något af hvad herr statsrådet och chefen för civildepartementet yttrade i början af sitt anförande, eller att formulären gjorts upp med anlitande af sakkunniga. Nej, så vidt jag kunnat komma under fund med, anlätades icke de sakkunniga på annat sätt, än att den så kallade undersökningsledaren här i hufvudstaden kl. 10 f. m. en söndag — jag kan icke säga datum — kallade till sig tre à fyra arbetsgifvare, hvaraf jag tror att tre kommo tillstädes, och klockan tolf samma dag fyra arbetare, för att tala vid dem, men då voro nog formulären i det väsentligaste uppgjorda redan förut. Och att de tre personer, som tillkallades till civildepartementet för att gå herr civilministern till handa med råd och dåd, skulle kunna anses såsom *sakkunniga i bageriyrket*, hvarpå det ju här kommer an, tror jag alls icke är fallet, och jag tror ej heller, att någon af de tre värda herrarne sjelfva skulle vilja påstå något sådant.

Hvad vill det vidare säga, att här skulle finnas så olika uppfattningar om frågornas innebörd och om de rätta svaren på dem

*Angående
sättet för verk-
ställande af
arbetsstati-
stiska under-
sökningar.
(Forts.)*

från arbetsgifvare och arbetare under nu rådande spända förhållande? Hvad vill det säga, frågar jag? Här finnas på de frågeformulär, om hvilka det heter, att de skola besvaras af arbetarne, upptagna 21 frågor, specialiserade under a, b, c, d, och så vidare, men af dem förbigår man en mycket stor del, kanske hälften ibland. Hvad vill då det säga? Det är icke, såsom redan anmärkts, så, att arbetarne få besvara dem i fred och ro, såsom de skulle vilja ha dem besvarade, om de vågade, och sedan öfverlemna svaren förseglade till undersökningsförrättaren, utan det sker under tillsyn och kontroll af arbetsgifvarne, och detta är humbug.

Jag har väl hört, att det vore meningen, att någon representant för de hygieniska myndigheterna skulle komma efteråt. Ja, nemligen för att undersöka frågor, som redan hafva blifvit påpekade utaf den person, hvilken haft den föregående allmänna undersökningen om hand. I alla fall har man, efter hvad uppgifves, så gått till väga vid ett bageri på norr. Då den föregående undersökningsförrättaren icke särskildt påpekat, att en fråga skulle närmare undersökas, blef den helt enkelt förbigången. När man förbigår en sådan fråga som t. ex. den om bagareskabben, icke kommer helsovårdsnämndens representant då och frågar någon derom, ty naturligtvis får han icke af den beskedlige undersökningsförrättaren, som icke tyckes vara någon-ting annat än en lakej åt arbetsgifvarne, någon anvisning att fråga om den saken.

Det har synts mig hela tiden, att det förhåller sig så, att när man väl fick detta 10,000 kronors anslag, så uppstod på åtskilliga håll den frågan: hvilka skola nu få med ett litet stänk af detta fattiga lilla guldregn? Det är den frågan, som beherskat behandlingen af detta ärende ifrån första början och som tydligt beherskar den ännu i denna stund.

Herr Bergström: Herr talman! Herr statsrådet och chefen för civildepartementet upplyste i sitt yttrande, att kommerskollegium tillkallat sakkunniga, såväl arbetsgifvare som arbetare, för granskning af frågeformulären före deras fastställande. Men jag tillåter mig dock uttala en undran, huruvida denna granskning, hvarom fråga nu är, haft den officiella karakter, som åtminstone åsyftades af de tre sakkunniga, hvilka föreslogo en sådan granskning. Herr statsrådet och chefen för civildepartementet har, så vidt jag vet, icke uti det kongl. bref, som blifvit utfärdadt i ämnet och stäldt till kommerskollegium, låtit kommerskollegium veta, att en sådan granskning skulle ske, vare sig af dessa frågeformulär eller instruktionen för de blifvande agenterna.

Jag tror, att det ur alla synpunkter, särskildt med hänsyn till dessa undersökningars prestige, skulle för framtiden vara önskligt, att, i full öfverensstämmelse med hvad som uttalades i den kongl. propositionen till fjolårets Riksdag, en sådan officiel granskning af

frågeformulär och instruktioner alltid först verkställdes af sakkunniga och deribland särskildt af arbetsgifvare och arbetare.

*Angående
sättet för verk-
ställande af
arbetsstati-
stiska under-
sökningar.
(Forts.)*

Herr vice talmannen Danielson: Herr talman, mine herrar! Jag har med tålmod afhört den förste talaren, enär jag trodde, att han skulle komma med en motion eller något dylikt. Men då han icke det gjort, utan endast haft en del uttalanden i en fråga, som icke står i det ringaste sammanhang med något ärende, som nu är föredraget, eller med någon här väckt fråga, anser jag mig böra säga, att det verkligen förundrar mig, att den värde talaren, som man ofta här hör uppträda så grundlagsmessigt, kan komma med dylika uttalanden. Jag tror, att det hade varit bra mycket bättre att spara med sådant än att upptaga kammarens tid med långa anföranden i ett ärende, som icke är föremål för kammarens handläggning. Ty kan det verkligen vara lämpligt att i kammarens öfverläggningar införa enskilda funderingar i saker, som icke på något sätt höra till någon fråga eller något ämne, som blifvit i Riksdagen väckt.

Det förefaller mig märkvärdigt, om kammaren kan fördraga att blifva så här helt och hållet onödigt uppehållen med sådant. För öfrigt tror jag, att, om den värde talaren sjelf vore arbetsgifvare, han skulle hafva helt andra begrepp om saken än hvad som framgick af hans yttrande nu.

Han yttrade också, att vi här i Stockholm bevakas af en press, som beifrar ofogen. Ja, mine herrar, men här är också pressen ibland sådan, att den innehåller mycket, som är af den beskaffenhet, att man måste betvifla, om det är sant. Jag tror därför, att man kan se saken ifrån båda hållen.

Emellertid har jag icke kunnat annat än inlägga min protest mot att uttalanden här gjorts i ett ärende, som icke har minsta sammanhang med någon nu föredragen eller å kammarens bord hvilande fråga.

Jag hoppas också, att hvarken den värde talaren eller någon annan vidare skall komma med spörsmål, som på detta sätt sysselsätta Riksdagens tid bredvid gällande bestämmelser.

Herr A. Hedin: Jag gratulerar herr vice talmannen till de bravorop han fick. För öfrigt skall jag be honom vara så god och uppgöra denna sak med herr talmannen, som icke funnit någon betänklighet uti att lemna mig ordet för att göra en framställning i en fråga, beträffande hvilken jag på förhand underrättat honom, att jag i densamma önskade yttra mig.

Vidare skall jag upplysa honom om följande. I Första Kammaren, som i detta fall verkligen hållit sig strängare till grundlagen, än man gjort här, går man icke till väga såsom i Andra Kammaren, der man, genom ett ingrepp på grundlagens område, i arbetsordningen tillskapat en särskild interpellationsform, till hvilken grundlagen alldeles icke ger anledning. I Första Kammaren begär en talare, som

Angående
sättet för verk-
ställande af
arbetsstati-
stiska under-
sökningar.
(Forts.)

anser sig hafva något sådant, som t. ex. det jag nu framfört, att påpeka, ordet i slutet af ett plenum; och vid hans interpellation, om jag så skall kalla den, fäster vederbörande minister det afseende han anser den förtjena, alldeles som han gör med en interpellation, som till honom öfversändts genom kammarens åtgärd.

För öfrigt finnes säkerligen icke något, som skulle kunnat hindra herr vice talmannen och äfven andra, som icke hade lust att stanna qvar och höra på, att gå sin väg, eftersom herr talmannen hållit ut, hvilket de öfriga ledamöterna af kammaren också gjort.

Jag skall icke protestera mot herr vice talmannens protest; jag finner den icke förtjena det.

Herr vice talmannen Danielson: Jag tror, att herr Hedins senare yttrande var ännu sämre än det förra. Han tycktes deri vilja utvisa oss andra, som sitta här i kammaren, i det han sade ungefär så: »Viljen I icke höra på, så varen så goda och gå er väg». Ja, det förstå vi nog ändå att vi få, men jag trodde, att han hellre ville vi skulle höra på än gå vår väg. Att herr talmannen så välvilligt afhört herr Hedin och låtit honom behålla ordet, tycker jag han borde vara tacksam för och icke vidare orda om det. Jag tror verkligen det är skäl vidhålla den uppfattningen, att sådana anföranden som det nyss hållna böra så mycket som möjligt inskränkas.

Herr A. Hedin: Jag lyckönskar fortfarande herr vice talmannen till de nya om också icke fullt så starka bravoropen, som han nyss fick.

Vidare hemställer jag till honom och hans benägna öfvervägande, om det kan anses vara skickligt att låta förstå, att herr talmannen utaf välvilja tillåtit något, som han icke skulle finna vara grundlagsenligt och behörigt.

Härmed förklarades öfverläggningen i detta ämne afslutad.

§ 9.

Till bordläggning anmäldes:

konstitutionsutskottets utlåtande n:r 3, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af § 75 riksdagsordningen,

sammansatta stats- och lagutskottets utlåtande n:o 5, i anledning af dels Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar med afseende å delning af Hernösands stift, dels ock Kongl. Maj:ts proposition n:o 21 med förslag till lag om ändrad lydelse af §§ 2 och 5 i förordningen angående allmänt kyrkomöte den 16 november 1863 samt

lagutskottets utlåtande n:o 31, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till checklag, till lag angående ändrad lydelse

af 12 § utsökningslagen och till lag angående ändrad lydelse af 10 § 4 mom. i förordningen om nya utsökningslagens införande och hvad i afseende derå iakttagas skall den 10 augusti 1877.

Kammaren beslöt, att dessa ärenden skulle å föredragningslistan för morgondagens sammanträde uppföras framför de ärenden, som blifvit två gånger bordlagda.

§ 10.

Justerades protokollsutdrag, hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 3,27 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.

Onsdagen den 24 mars.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 17 dennes.

§ 2.

Till kammaren hade inkommit följande två protokoll, som upplästes:

1:o) År 1897 den 23 mars sammanträdde kamrarnes valmän för att, jemlikt 71 och 73 §§ riksdagsordningen, utse dels Riksdagens fullmäktige i riksbanken efter herrar T. Liljewalch och R. Almström, hvilka voro i tur att afgå, dels suppleanter för samtliga fullmäktige i riksbanken; och befunnos, efter valförrättningens slut, hafva blifvit utsedde till

fullmäktige:

herr <i>Liljewalch, Tom</i> , f. d. stadsmäklare	med 48 röster.
» <i>Almström, Robert</i> , f. d. ledamot af Riksdagens Första Kammare med.....	» 48 »

samt till *suppleanter* för tiden från valet till dess nytt val under år 1898 försiggått:

herr <i>Ugglå, Albert Axel</i> , major	med 48 röster
» <i>Hörngren, Hjalmar</i> , grosshandlare	» 47 »
» <i>Lundh, Fredrik Magnus</i> , f. d. jernkramhandlare	» 46 »

2:o) År 1897 den 23 mars sammanträdde kamrarnes valmän för att, jemlikt 71 och 73 §§ riksdagsordningen, utse dels Riksdagens fullmäktige i riksgäldskontoret efter herrar E. Sederholm och O. M. Höglund, hvilka voro i tur att afgå, dels suppleanter för samtliga

fullmäktige i riksgäldskontoret; och befunnos, efter valförrättningens slut, hafva blifvit utsedde till

fullmäktige:

herr <i>Sederholm, Edvard</i> , ledamot af Riksdagens Första Kammare.....	med 48 röster.
» <i>Höglund, Otto Magnus</i> , ledamot af Riksdagens Andra Kammare.....	» 48 »

samt till *suppleanter* för tiden från valet till dess nytt val under år 1898 försiggått:

herr <i>Lilliesköld, Erik Wilhelm</i> , kamrerare.....	med 48 röster.
» <i>Nyström, Carl</i> , ledamot af Riksdagens Första Kammare.....	» 47 »
» <i>Ramstedt, Reinhold Victor</i> , f. d. ledamot af Riksdagens Andra Kammare.....	» 46 »

Jemte det protokollen lades till handlingarna, beslöt kammaren, att Riksdagens kanslideputerade skulle genom utdrag af protokollet om dessa val underrättas för afgifvande af förslag till såväl förordnanden för de valde och skrivelser till Konungen med anmälan om de försiggångna valen som ock till de paragrafer, som derom borde i riksdagsbeslutet intagas.

§ 3.

Sedan Riksdagens båda kamrar förehaft de i statsutskottets memorial n:is 31 och 33 samt bevillningsutskottets memorial n:is 6 och 7 föreslagna voteringspropositioner rörande åtskilliga frågor, deri kamrarne fattat stridiga beslut, samt denna dag blifvit bestämd för omröstning öfver de olika besluten, så anställes nu dessa omröstningar, enligt nedan intagna voteringspropositioner, i följande ordning, nemligen:

1:a omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 31, punkt. 1).

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att Riksdagen, i anledning af Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning, medgifver, att förste fiskeriassistentens lön för tiden från och med år 1898 bestämmes till 3,000 kronor och att lönen sedan, efter innehafvarens af sådan befattning väl vitsordade tjänstgöring under en tid af fem år, räknad från och med året näst efter det, då han blifvit antagen,

Gemensamma omröstningar. ökas med 500 kronor och efter tio års enahanda tjänstgöring med ytterligare 500 kronor, med rätt derjemte för nuvarande innehafvaren af befattningen, förste fiskeriassistenten Filip Trybom, att, i händelse han fortfarande kommer att vid densamma kvarstå, få, efter det lönen blifvit sålunda förhöjd, i afseende å ålderstilläggs åtnjutande tillgodoräkna sig den tid, han såsom förste fiskeriassistent tjänstgjort, äfvensom höjer anslaget till fiskerinäringens understöd från 35,000 kronor till 36,000 kronor eller med 1,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, beslutit att icke bifalla Kongl. Maj:ts förslag om förhöjning i lönen för förste fiskeriassistenten, samt att anslaget till fiskerinäringens understöd skall i riksstaten för år 1898 uppföras med oförändradt belopp af 35,000 kronor.

Sedan voteringszedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringszedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräkning, och utföll omröstningen med 91 Ja och 135 Nej.

Den omröstning öfver ofvanutagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anstald, hade utfallit med 123 Ja och 22 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens
röster eller 91 Ja och 135 Nej,
sammanräkningen visar 214 Ja och 157 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

2:dra omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 31, punkt. 2).

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, för uppehållande af undervisningen vid mejeriinstitutet vid Alnarp, för år 1898 anvisar på extra stat ett anslag af 10,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

*Gemensamma
omröstningar.*
(Forts.)

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, beslutit att på det sätt bifalla Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning, att Riksdagen, för uppehållande af undervisningen vid mejeriet vid Alnarp, på extra stat för år 1898 anvisar ett anslag af 8,000 kronor.

Sedan voteringsmedlemmarna blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsmedlemmarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu medlemmarnes öppnande och uppräknings och utföll omröstningen med 64 Ja och 161 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 118 Ja och 28 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller	64 Ja och 161 Nej,
sammanräkningen visar	182 Ja och 189 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

3:de omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 31, punkt. 3).

Den, som, i likhet med Andra Kammaren, vill, att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts framställning och med afslag å den utaf herr Benedicks med flere i ämnet väckta motion i hvad den skiljer sig från Kongl. Maj:ts proposition, till understöd åt svenska mosskulturföreningen på extra stat för år 1898 anvisar ett anslag af 13,500 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Första Kammaren, beslutit att, med bifall till den af herr Benedicks med flere i ämnet väckta motionen, till understöd åt svenska mosskulturföreningen på extra stat för år 1898 anvisa ett anslag af 15,000 kronor.

*Gemensamma
omröstningar.*
(Forts.)

Sedan voteringsedlarna blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig och utföll omröstningen med 122 Ja och 100 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kam- maren samtidigt anställd, hade utfallit med ... 47 Ja och 98 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller	122 Ja och 100 Nej,
sammanräkningen visar	169 Ja och 198 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

4:de omröstningen:

(enligt bevillningsutskottets memorial n:o 6, punkt. 1).

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att tullsatsen för fläsk, andra slag, skall bibehållas vid 20 öre för kilogram, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, beslutit, att tullsatsen å ifrågavarande artikel skall nedsättas till 10 öre för kilogram.

Sedan voteringsedlarna blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig och utföll omröstningen med 113 Ja och 113 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kam- maren samtidigt anställd, hade utfallit med 109 Ja och 35 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller	113 Ja och 113 Nej,
sammanräkningen visar	222 Ja och 148 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

5:te omröstningen:

(enligt bevillningsutskottets memorial n:o 6, punkt. 3).

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att tullsatsen för Hudar och Skinn, ej hänförliga till pelsverk, beredda, sulläder och bindsulläder skall höjas till 40 öre för kilogram, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, beslutit, att nuvarande tullsats för ifrågavarande artikel, 24 öre för kilogram, skall bibehållas oförändrad.

Sedan voteringsseglarna blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsseglarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu seglarnes öppnande och uppräknings och utföll omröstningen med 86 Ja och 140 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 111 Ja och 34 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller	86 Ja och 140 Nej,
sammanräkningen visar	197 Ja och 174 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

6:te omröstningen:

(enligt bevillningsutskottets memorial n:o 6, punkt. 4).

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att tullsatsen för Hudar och Skinn, ej hänförliga till pelsverk, beredda, andra slag, skall höjas till 65 öre för kilogram, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Gemensamma omröstningar. Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, beslutit, att nuvarande tullsats för ifrågavarande artikel, 47 öre för (Forts.) kilogram, skall bibehållas oförändrad.

Sedan voteringsseglarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsseglarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu seglarnes öppnande och upp- räkning och utföll omröstningen med 90 Ja och 130 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 109 Ja och 33 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller	90 Ja och 130 Nej,
sammanräkningen visar.....	199 Ja och 163 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

7:de omröstningen:

(enligt bevillningsutskottets memorial n:o 6, punkt. 5).

Den, som bifaller bevillningsutskottets af Första Kammaren godkända hemställan, att, för den händelse förhöjd tullsats åsättes vare sig sulläder och bindsulläder eller andra slag af beredda, till pelsverk ej hänförliga hudar och skinn eller ook begge dessa artiklar, Riksdagen jemväl måtte besluta, att denna tullförhöjning skall såsom tilläggsafgift till nu gällande tulltaxa jemväl innevarande år utgöras från den tid, som af Kongl. Maj:t bestämmes, samt i skrifvelse till Kongl. Maj:t, jemte öfverlemnande af sitt sålunda fattade beslut, anhålla, det Kongl. Maj:t ville, så fort ske kunde, förordna om beslutets trädande i kraft, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, beslutit att icke bifalla det framställda yrkandet angående tiden för tillämpningen af de föreslagna tullsatserna å nämnda varor.

Sedan voteringsseglarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått,

att voteringsseglarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, föreslogs nu sedlarnes öppnande och upp- *Gemensamma omröstningar.*
räkning och utföll omröstningen med 112 Ja och 108 Nej. (Forts.)

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 116 Ja och 27 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller	112 Ja och 108 Nej,
sammanräkningen visar	228 Ja och 135 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

8:de omröstningen:

(enligt bevillningsutskottets memorial n:o 6, punkt. 6).

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att tack- och barlastjern samt skrot skall åsättas en tull af 80 öre för 100 kilogram, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, beslutit, att gällande tullfrihet för ifrågavarande artiklar skall bibehållas.

Sedan voteringsseglarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsseglarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och upp-
räkning och utföll omröstningen med 66 Ja och 158 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 81 Ja och 64 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller	66 Ja och 158 Nej
sammanräkningen visar	147 Ja och 222 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

*Gemensamma
omröstningar.*
(Forts.)

9:de omröstningen:

(enligt bevillningsutskottets memorial n:o 6, punkt. 8).

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att artikeln potatis, äfven krossad eller rifven, skall åsättas en tull af 50 öre för 100 kilogram, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, beslutit, att gällande tullfrihet för ifrågavarande artikel skall bibehållas.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig och utföll omröstningen med 78 Ja och 147 Nej.

Den omröstning öfver öfvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 89 Ja och 54 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller	78 Ja och 147 Nej,
sammanräkningen visar	167 Ja och 201 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

10:de omröstningen:

(enligt bevillningsutskottets memorial n:o 6, punkt. 10).

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att tullsatsen för skodon, ej specificerade, andra slag, skall höjas till 2 kronor för kilogram, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, be- *Gemensamma*
 slutit, att nuvarande tullsats för ifrågavarande artikel, 1 krona för *omröstningar.*
 kilogram, skall bibehållas oförändrad. (Forts.)

Sedan voteringsmedlarna blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsmedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och upp-
 räkning och utföll omröstningen med 104 Ja och 117 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 111 Ja och 31 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller 104 Ja och 117 Nej,
 sammanräkningen visar 215 Ja och 148 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

11:te omröstningen:

(enligt bevillningsutskottets memorial n:o 6, punkt. 11).

Den, som bifaller bevillningsutskottets af Första Kammaren godkända hemställan, att, för den händelse förhöjd tullsats åsättes skodon, ej specificerade, andra slag, Riksdagen jemväl måtte besluta, att denna tullförhöjning skall såsom tilläggsafgift till nu gällande tulltaxa jemväl innevarande år utgöras från den tid, som af Kongl. Maj:t bestämmes, samt i skrifvelse till Kongl. Maj:t, jemte öfverlemnande af sitt sålunda fattade beslut, anhålla, det Kongl. Maj:t ville, så fort ske kunde, förordna om beslutets trädande i kraft,
 röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, beslutit att icke bifalla det framställda yrkandet angående tiden för tillämpningen af den föreslagna tullförhöjningen å ifrågavarande artikel.

Sedan voteringsmedlarna blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsmedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jem-

Gemensamma omröstningar. (Forts.) väl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräkn- ning och utföll omröstningen med 122 Ja och 93 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 122 Ja och 12 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller	122 Ja och 93 Nej,
sammanräkningen visar	244 Ja och 105 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

12:te omröstningen:

(enligt bevillningsutskottets memorial n:o 7).

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att ifrågavarande motion icke skall af Riksdagen bifallas, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, beslutit sådan ändring i kongl. förordningen angående stämpelafgiften den 9 augusti 1894, att protokoll rörande lagfart å fång till fast egendom skall vara från stämpel fritt, vare sig fångtet skett genom giftorätt, arf, köp, gåfva, testamente eller byte, der taxeringsvärdet eller köpesumman å den egendom, hvarå lagfart sökes, icke uppgår till 1,000 kronor.

Sedan voteringssedlarna blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräkn- ning och utföll omröstningen med 82 Ja och 137 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 109 Ja och 25 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller	82 Ja och 137 Nej,
sämmanräkningen visar	191 Ja och 162 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

13:de omröstningen:*Gemensamma
omröstningar.
(Forts.)*

(enligt statsutskottets memorial n:o 33, punkt. 1).

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att Riksdagen på det sätt bifaller Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning, att i staten för kammarrätten uppföres aflöning för ytterligare två kammarrättsråd med tillhopa 12,800 kronor, deraf för hvardera lön 4,400 kronor och tjenstgöringspenningar 2,000 kronor, samt med rätt för dem till ålderstillägg efter fem år i likhet med öfriga embetsmän i samma grad, äfvensom att det nu å kammarrättens stat uppförda anslag till vikariatsersättning, arfvoden åt extra biträden, flitpenningar och renskrifningskostnad, 28,400 kronor, ökas med 4,700 kronor till 33,100 kronor, samt att sålunda anslaget till kammarrätten höjes med 17,500 kronor eller från 169,600 kronor till 187,100 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, beslutit att på det sätt bifalla Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning, att på extra stat för år 1898 uppföras dels till arfvoden åt adjungerade kammarrättsråd ett belopp af 12,800 kronor, dels till arfvoden åt extra biträden, flitpenningar och renskrifningskostnad 4,700 kronor eller tillsammans 17,500 kronor, äfvensom att uppföra det ordinarie anslaget till kammarrätten med oförändradt belopp eller 169,600 kronor.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig och utföll omröstningen med 28 Ja och 197 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 95 Ja och 45 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller	28 Ja och 197 Nej,
sammanräkningen visar	123 Ja och 242 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

*Gemensamma
omröstningar.*
(Forts.)

14:de omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 33, punkt. 2).

Den, som, i likhet med Andra Kammaren, vill, att Riksdagen, i anledning af den utaf herr Johansson i ämnet väckta motion, till ordnande och registrerande företrädesvis af ännu oordnade delar af kammararkivets handlingar på extra stat för år 1898 anvisar ett belopp af 5,000 kronor att ställas till disposition af kammarkollegium mot den redovisning och kontroll, som Kongl. Maj:t kan finna lämpligt föreskrifva, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Första Kammaren, beslutit, att herr Johanssons ifrågavarande motion icke vinner Riksdagens bifall.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräkning och utföll omröstningen med 152 Ja och 68 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 98 Ja och 40 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller	152 Ja och 68 Nej,
sammanräkningen visar	250 Ja och 108 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

15:de omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 33, punkt. 3).

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning och med afslag å herr friherre Klinckowströms i ämnet gjorda yrkande, för anordnande af en telegrafförbindelse mellan Gotland och Dalarö öfver

Gotska Sandön och Hufvudskär å extra stat för år 1898 anvisar *Gemensamma omröstningar.*
ett anslag af 176,000 kronor, röstar (Forts.)

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, beslutit att, i enlighet med herr friherre Klinckowströms ofvan omförmälda yrkande, icke bifalla Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräkning och utföll omröstningen med 100 Ja och 124 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 129 Ja och 11 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller	100 Ja och 124 Nej,
sammanräkningen visar.....	229 Ja och 135 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

§ 4.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet herrar *John Olssons* och *J. A. Fjällbäcks* motion, n:o 169.

§ 5.

Föredrogs och bordlades för andra gången:

konstitutionsutskottets utlåtande n:o 3;

sammansatta stats- och lagutskottets utlåtande n:o 5; samt

lagutskottets utlåtande n:o 31.

§ 6.

Afgåfvos nya motioner af:

herr *P. Waldenström*, n:o 170, om ändring i § 30 af den af Kongl. Maj:t föreslagna bevillningsförordningen; och

herr *H. Amméus* m. fl., n:o 171, angående beviljande af pension åt aflidne f. d. generallöjtnanten Knut Axel Rydings efterlemnade enka, Jenny Kristina Rosalia Ryding, född Pettersson.

Dessa motioner bordlades.

§ 7.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>R. Petersson</i> i Skurö under 12 dagar fr. o. m. den 30 dennes,				
» <i>A. Andersson</i> i Olsbenning	5	»	»	25
» <i>J. P. Nilsson</i> i Kägglå	14	»	»	31
» <i>D. Persson</i> i Tällberg	8	»	»	29
» <i>A. G. Gyllensvärd</i>	6	»	»	27
» <i>N. Anderson</i> i Lydde	7	»	»	27
» <i>H. Amnéus</i>	11	»	»	27
» <i>A. Hansson</i> i Solberga	5	»	»	26
» <i>A. Swartling</i>	4	»	»	26
och » <i>C. Rydberg</i>				den 27

§ 8.

Till bordläggning anmäldes

statsutskottets memorial:

n:o 34, angående anslaget till departementets afdelning af Kongl. Maj:ts kansli under riksstatsens andra hufvudtitel, och

n:o 35, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i en fråga rörande riksstatsens fjerde hufvudtitel;

sammansatta stats- och lagutskottets memorial n:o 6, i anledning af återremiss i viss del af utskottets utlåtande n:o 4 i anledning af Kongl. Maj:ts till Riksdagen gjorda framställningar *dels* med förslag till förordning angående skyddskoppypningen i riket, *dels* och om höjning af anslag dertill;

bevillningsutskottets betänkande n:o 10, i anledning af väckt motion om tullfrihet för emballage i visst fall;

sammansatta bevillnings- och lagutskottets betänkande n:o 1, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utarbetande af förslag till ändring i kongl. förordningen angående försäljning af bränvin m. m. i syfte att erhålla strängare straffbestämmelser vid återfall i förseelse mot förordningen;

lagutskottets utlåtande och memorial:

n:o 32, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om skydd för vissa mönster och modeller, och

n:o 33, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut med föranledande af lagutskottets hemställan i dess utlåtande n:o 24, i anledning af väckt motion angående ändrade grunder för den kommunala beskattningen, samt

Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtanden:

n:o 8, angående handeln med vin och maldrycker, och

n:o 9, i anledning af herr *O. Larssons* i Mörtlösa motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om ändring af 22 § i

förordningen den 24 oktober 1885 angående försäljning af vin och maldrycker m. m.

Dessa ärenden skulle å föredragningslistan för nästa sammanträde uppföras framför de ärenden, som blifvit två gånger bordlagda.

§ 9.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 2,59 e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.

Fredagen den 26 mars.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 19 i denna månad.

§ 2.

Anmälades och godkändes bevillningsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 16, till Konungen, angående förhöjning af tullsatserna å vissa slag af hudar och skinn samt skodon.

§ 3.

Efter föredragning af de i senaste sammanträdet bordlagda motioner hänvisades:

herr *P. Waldenströms* motion, n:o 170, till bevillningsutskottet; och

herr *H. Amnéus'* m. fl. motion, n:o 171, till statsutskottet.

§ 4.

Föredrogs och bordlades för andra gången statsutskottets memorial, n:o 34.

§ 5.

Föredrogs och lades till handlingarne statsutskottets memorial n:o 35, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i en fråga rörande riksstatens fjerde hufvudtitel.

§ 6.

Föredrogs, men blefvo å nyo bordlagda:

sammansatta stats- och lagutskottets memorial n:o 6;

bevillningsutskottets betänkande n:o 10;

sammansatta bevillnings- och lagutskottets betänkande n:o 1;

lagutskottets utlåtande och memorial n:is 32 och 33; samt

Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtanden n:is 8 och 9.

§ 7.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades:
 herr *C. J. Carlsson* i N. Smedstorp under 11 dagar fr. o. m. den 31 dennes,
 » *O. H. Ström* » 14 » » 31 »
 » friherre *F. Barnekow* » 12 » » 27 »

§ 8.

Justerades protokollsutdrag.

§ 9.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets memorial n:o 36, i anledning af kamrarnes beslut rörande punkterna 3:o och 4:o) af statsutskottets utlåtande n:o 23, angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring, bro- och hamnbyggnader, vattenkommunikationer och torrläggning af vattensjuka marker samt angående vilkoren för sådana statsbidrags åtnjutande.

Kammaren beslöt, att detta ärende skulle uppföras främst på föredragningslistan för morgondagens sammanträde.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 2,43 e. m.

In fidem
E. Nathorst Böös.